

Metsäetsivät - luontopolkureppu

Kohderyhmä 4.-6. luokka

Tämä reppu sisältää kahden tunnin metsäaiheisen retkiohjelman ohjeen sekä tarvittavat välineet omatoimiselle luontoretelle. Reppua saa lainata päiväksi maksutta Haltian asiakaspalvelusta (haltia@metsa.fi, 040 163 6200). Repun ohjelma voidaan toteuttaa missä tahansa metsässä. Huom! Reppu ei sisällä ensiapuvälineitä, karttaa tai kompassia.

Välinelista:

jokamiehenoikeudet-kortti
liina/lakana
etsi metsästä –munakennot 5 kpl
metsämatikkakortit 5 kpl
luuppeja 10 kpl
ötökkäpurkkeja 5 kpl

ötökkäimureita 5 kpl
ötököiden määrityskaavio
eläinkortteja 7 kpl
kasvietsivät-kortteja 10 kpl
paperia/vihko
kyniä 10 kpl

Kun käytätte vihkoja, irrottakaa paperit, johon olette tehneet merkintöjä ja jättäkää käyttämättömät paperit seuraavalle. Kaikki muut välineet laitetaan takaisin reppuun mahdollisimman siistissä kunnossa.

Ohjelma lyhyesti:

1. Jokamiehenoikeudet (10 min)
2. Metsä-kim (15 min)
3. Etsi metsästä (15 min)
4. Metsämatikkaa (15 min)
5. Hyönteisten vipinää (20 min)
6. Metsän eläimet (15 min)
7. Kasvietsivät (15 min)
8. Puuruno (15 min)

1. Jokamiehen oikeudet (10 min)

Muodostetaan piiri. Selitetään ensin mitä jokamiehen oikeuksilla tarkoitetaan, eli ne ovat sääntöjä ja ohjeita siitä, mitä jokainen Suomessa oleskeleva saa tai ei saa tehdä luonnossa, riippumatta siitä, kuka omistaa alueen tai on sen haltija. Opettajalla on kortti josta hän lukee yksi kerrallaan väittämiä jokamiehen oikeuksista. Väittäjä voi olla:

- kiellettyä eli ei kuulu jokamiehen oikeuksiin = oppilaat menevät kyykkyyyn ja sanovat BUU!
- sallittua eli kuuluu jokamiehen oikeuksiin = oppilaat seisovat ja nostavat peukun pystyyn huutaen JEE!

Välineet: jokamiehen oikeudet-kortti

- Kerro oppilaille, että tänään heistä tulee metsäetsiviä, ja heille annetaan erilaisia tutkimustehtäviä. Joissakin kerätään luonnonmateriaaleja ja tutkitaan luontoa eri tavoin. Muistakaa jokamiehen oikeudet myös tehtävien aikana: saatte kerätä maassa makaavia irtonaisia esineitä kuten oksia, keppejä, käpyjä, pieniä kiviä, lehtiä jne. Saatte kerätä kukkia ja yksittäisiä lehtiä, marjoja, sieniä. Sammalta ja jäkälää ei saa repiä maasta. Kääpiä ei saa irrottaa puista, eikä eläviä oksia katkaista. Jos pyydystätte ötököitä, olkaa niille helliä ja päästäkää ne lopuksi vapaiksi.

2. Metsä-kim (15 min)

Oppilaat jaetaan ryhmiin. Kukin ryhmä etsii lähialueelta yhden luontoesineen (esim. kivi, kaarnan pala), joka asetetaan liinalle muiden ryhmien keräämien esineiden kanssa. Opettaja voi valikoida näytteistä 5-10 esinettä otettavaksi mukaan leikkiin. Oppilaita pyydetään painamaan mieleensä liinalle asetetut esineet. Tämän jälkeen oppilaat sulkevat silmänsä ja opettaja poistaa alustalta yhden esineen. Merkin kuultuaan leikkijät avaavat silmät ja muistelevat, mikä esineistä on poistettu. Yhdessä keskustellaan, mikä rooli poistetulla esineellä on luonnossa. Leikkiä jatketaan niin kauan, kunnes kaikki luontoesineet on käyty läpi.

Välineet: liina/lakana

3. Etsi metsästä (15 min)

Oppilaat jaetaan ryhmiin ja kukin ryhmä saa yhden munakennon. Munakennon vierekkäisiin syvennyksiin on kirjoitettu adjektiivipareja. Oppilaat keräävät kennoon materiaaleja luonnosta, jotka vastaavat kuvausta.

Adjektiiviparit ovat:

kapea	leveä
pyöreä	soikea
pehmeä	kova

karhea sileä
märkä kuiva

Löydökset tuodaan opettajan maahan levittämälle liinalle ja niitä voidaan tarkastella hetki.

Välineet: munakennoja joihin on kirjoitettu adjektiiviparit, liina

4. Metsämatikkaa (15 min)

Oppilaat jaetaan viiteen ryhmään, ja jokainen ryhmä saa nostaa opettajalla olevasta kangaspussista yhden metsämatikkakortin kerrallaan. Tämän jälkeen ryhmä lähtee etsimään kortissa olevan tehtävänannon mukaisia esineitä ja tuo ne opettajalle tarkastettavaksi. Opettaja voi laittaa maahan repussa olevan liinan, jotta esineet erottuvat paremmin ympäristöstä.

Tehtävät:

- etsi kaksi epäsymmetristä luonnonesineitä. (**useimmat kivet, kepit**)
- hae 12 käpyä, tee niistä neljän kävyn ryhmiä. Montako ryhmää tuli? (**3 ryhmää**)
- kerää neljänlaisia esineitä yhteensä kuusitoista. Kaikkia tulee olla yhtä monta. (**4*4 erilaista esinettä**)
- etsi kolme tikkua ja tee niistä suorakulmainen kolmio (**mallikolmio kortissa**)
- kerää käpyjä ja kiviä niin monta, että kiviä on kaksi kertaa enemmän kuin käpyjä (**esim. käpyjä 1 kpl ja kiviä 2 kpl, käpyjä 2 kpl ja kiviä 4 kpl, käpyjä 3 kpl ja kiviä 6 kpl, käpyjä 4 kpl ja kiviä 8 kpl jne.**)

Välineet: metsämatikkakortit kangaspussissa

5. Hyönteisten vipinää (20 min)

Oppilaat jaetaan viiteen ryhmään, ja jokaiselle ryhmälle jaetaan luuppeja, ötökkäimuri ja ötökkäpurkki. Tämän jälkeen kukin ryhmä lähtee etsimään ja pyydystämään omaan purkkiinsa hyönteisiä, hämähäkkejä ja muita pieneliöitä, joita sitten tarkastellaan luuppien kanssa.

Opettajalta löytyvää määräyskaaviota voi käyttää apuna, kun vastataan kysymyksiin:

- Minkälaisen ötökän pyydystit?
- Kuinka monta jalkaa ötökällä on?
- Onko ötökällä siivet?

Yhdessä voidaan lisäksi pohtia: Miksi metsässä on hyönteisiä? Mihin niitä tarvitaan? Kenelle niistä on hyötyä?

Lopuksi tulee muistaa vapauttaa kaikki ötökät purkeista esimerkiksi kaatamalla ne opettajan asettamalle lakanalle jossa niitä voidaan tarkastella vielä hetkinen.

Välineet: luuppeja, ötökkäpurkkeja, ötökkäimureita, määräyskaavio, lakana

6. Metsän eläimet (15 min)

Oppilaat jakautuvat pienryhmiin ja jokaiselle ryhmälle annetaan oma eläinkortti jossa on kertomuksia siitä, millaisessa paikassa se haluaisi asua. Tehtävänä on arvioida lähitienoota juuri sen eläimen silmin. Oppilaat tutkivat hetken ympäristöä ja miettivät löytyykö jotain, mitä kyseinen eläin voisi syödä, mitä se on jo mahdollisesti syönyt (syömäjälkiä esim. lehdessä, kävyssä) tai mitä se voisi käyttää pesän rakentamiseen. Olisiko täällä hyvä elää? Miksi olisi tai miksi ei olisi? Ryhmät raportoivat lopuksi toisilleen tutkimuksen tuloksia.

Välineet: eläinkortit (orava, hirvi, rusakko & metsäjänis, kettu, karhu, ilves ja metsähiiri & päästäinen)

7. Kasvietsivät (15 min)

Oppilaat jaetaan pienryhmiin. Jokaiselle ryhmälle annetaan kortti, jossa on kuvattu kasvien erilaisia ominaisuuksia (mm. lehtilavan muoto, lehtiasento, kukan muoto, marjan väri jne.). Oppilaat tutustuvat johonkin metsästä löytyvään kasviin tarkemmin ja merkkäavat kasvikorttiin kyseisen kasvin ominaisuudet. Tämän jälkeen kasvikortteja vaihdetaan ryhmien kesken ja toisen ryhmän tulee etsiä kasvikortissa olevien vihjeiden perusteella kyseessä oleva kasvi.

Välineet: kasvietsiväkortit, kyniä

8. Puuruno (15 min)

Jakaantukaa noin 5 hengen ryhmiin ja valitkaa ryhmälle oma puu. Jokainen oppilas tutustuu puuhun ja keksii puusta yhden sanan, joka kirjataan yhteiselle muistilapulle. Vasta kun kaikki ryhmät ovat valmiit, opettaja kertoo, että seuraavaksi ryhmät kirjoittavat sanojensa avulla puurunon. Kun runot ovat valmiita, kierretään porukalla nimikkopuiden luona kuuntelemassa ryhmien runoesitykset.

Välineet: paperia ja kyniä